

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 11a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

In cotitura drumului

Povestea sașilor „verzi” trebuie să fie verde, dară noi, ăștia tineri, nu o cunoaștem decât din auzite. Ne-a rămas astfel, mai mult ca o tradiție, ideea, că sașii verzi au fost oameni mai idealști, mai dreپți la suflet și mai dornici de lupte înaltătoare. Mișcarea pornită de ei cu scop de a schimba politica săsească obicinuită a câștigat simpatia multora și ea a lăsat amintiri atât de frumoase, încât tinerii sași de astăzi, cari ca și noi nu o trăiră și nu o simțiră atunci, astăzi se însuflețesc și-și zângăne armele, voiam să zic își înmoaie condeiele în cerneală și arată că ar dori și ei să mai vază odată așa ceva. Căci fusese mai frumos avântul acela tineresc decât parlamentarismul schullerian de azi.

Dar sașii verzi au fost înfrânți și unul din ei mânăncă și acum pânea amară a exilului modern. Și au rămas aceștia să facă mai departe politica ce le convenia și lor și guvernelor ungurești. A merge cu guvernul, oricare ar fi fost și din orice partide politice s'ar fi compus el, fie astăzi tiszaișt și mâne kossuthist, a devenit o tradiție politică, în contra căreia nici un sas nu striga „veto”. Și astfel an de an tot cu guvernul ei deveniră prietini și fără siliți în curând să fie dușmani acelora, pe cari îi dușmănia guvernele. Așa se explică ciocnirile, ce le-am avut noi românii de nenumărate ori cu sașii.

Sunt poate încă în amintirea fiecăruia vulgarele insinuări cuprinse în 3 articole consecutive apărute în „Kronstädter Zei-

tung” în vara anului 1909 sub titlul „Die Rumänen von hier und drüben”. „Gazeta Transilvaniei” răspunse fiind secundată de aproape toate ziarele românești dela noi. Intr'unul din articolele apărute în „Gazeta” intitulat „O lecție de politică cinstită” se arunca sașilor următoarea învinuire, care caracteriza și politica lor de până astăzi:

„Dar atunci *cinstea politică* v'ar fi dictat să fiți ori cu românii, săraci dar dreپți, ori cu guvernul, care s'a îmbogățit pe spatele nostru. Cu cine-ați fost! Cu cine sunteți? Cu nici unul, căci sunteți în acelaș timp și cu unii și cu alții și înțelegeți astfel să luați camete duble! Da; ați dus o politică de cămătari și noi cu durere vedem, că vreți s'o continuați. E această politică cinstită?”

Nu ne facem iluzia, că atacurile noastre au putut schimba întreagă opinia publică săsească. Dar mulți din ei, având o educație morală temeinică, se vor fi simțit jigniți, când trebuiră să recunoască că li-se atacă, și cu drept cuvânt, moralitatea lor. Și nu se poate atribui numai întâmplării oarbe, că sașii verzi — a doua generație — amenință să recucerească tocmai Brașovul, orașul în care apare „Gazeta Transilvaniei”, cetită de mulți sași. Dupăcum trebuie să bată oricui la ochi, că sașii din Sibiu, al doilea oraș unde politica românească poate găsi imitatori între sașii cei tineri și energici, că tocmai sașii sibieni în frunte cu d. Brandsch cer schimbarea politicii săsești.

Va fi fost o fierbere, o clocotire a tuturor nemulțămirilor și dorințelor, timp de câțiva ani. Zicem „va fi fost”, căci cine

poate pătrunde astăzi tainele politicii sașilor, cari sunt atât de precauți și știu să se ascundă atât de bine. În fierberea aceasta noi am dat și mai departe îndemnuri: D. asesor N. Ivan a avut ce-a avut cu d. Brandsch, iar „Românul” adresă intr'unul din cele dintâi numere ale sale încă un apel indirect către sașii verzi, cari parecă voiau să iese la soare. Conducătorii sașilor parecă-și pierdeau influența și scăpan frânele din mâni. Și-atunci era timpul suprem să se dea tuturor nemulțumirilor și „neînțelegătorilor” un aspru avertisment. El veni dela capul bisericii, dela episcopul D. Friedrich Teutsch, intr'un articol publicat în „Zeitschrift für Politik”.

În el se afirmă și se apără punctul de vedere al politicii săsești actuale și se și motivează cauza, pentru care sașii nu se asociază cu românii și nu pot primi politica noastră. „Aceeas politică o pot face numai ceice au aceeaș țintă”. Față de o dogmă, exprimată în cuvinte atât de energice, trebuiau să tacă toți sașii. Dar n'au tăcut nemții și n'au tăcut îndeosebi aceia din ei, cari ar dori să vază pe toți cetățenii Ungariei de origine germană uniți intr'un singur partid politic, a cărui luptă să fie națională și nu... comercială; n'au tăcut aceia, cari cred, ca și noi, că locul sașilor este în tabăra naționalităților și nu în rândurile guvernamentale. Și în numele acestora a scris P. Samossa despre politica sașilor răspunzând episcopului Teutsch.

Ideia cea mai roditoare din răspunsul dlui P. Samassa este aceasta: Sașii, ajunși la o cultură înaintată și având organizație politică asigurată, ar fi trebuit ei înșiși să

Un idealist

Schiță originală de Horia-Petra-Petrescu

Ce ființă ciudată mai era și Haralamb Buzduc! Înalt cât o poliță, mâncat de pistrui, cu niște ochi de piscică, cu haine, cari parcă le-ai fi aruncat fără de nici o orânduială pe el, cu mâni mari, butucănoase. Dacă a făcut minuni Sfântul Sisoie în vieța sa, minunea minunilor ar fi fost, într'adevăr, să-i fi dat lui Haralamb un umblet mai încet, mai trăgănat, o față mai omenească și niște pantaloni mai bine croiți pe picioarele lui, cari păreau două piciorange.

Și totuși, Haralamb era idealist la extrem. Ascultați, căci povestea lui poate să servească cuiva drept *momente*.

Înainte de toate, ca să umbli după un ideal, trebuie să existe cineva, în care să-ți vezi întrupat tu idealul. Asta nu-i lucru ușor. Gusturile oamenilor sunt foarte, foarte deosebite. Neamțul zice că gusturile și palmile date sunt diferite. Unul fantasează după una blondă, altul după alta cărămizie, altuia îi place la nemurire una pelitică, altul stă să moară după una, care se uită șasiu. Ce să le faci oamenilor? Fiecare cu gustul său. Ei, Haralamb al nostru își avea și el un astfel de „ideal”. Ideal din carne și din oase.

Cunoștința a făcut-o între împrejurări posnașe de tot. Cum stetea el într'un sătuleț uitat de lume ca scriitorul la o băncuță românească, a început să-i crească barba. Haralamb se purta fără de barbă, căci nu voia, doamne ferește, să înțepe

la sărutate, și cum i-a dat aproape în spic barba, s'a repezit odată la frizerul din orașelul învecinat. (Nu spun numele orașelului căci mi-aș aprinde paie 'n cap. Nu știți dv. cât de gingași sunt românii, când e vorba de reputația unui orașel de al lor!) Abia că a intrat Haralamb al nostru în frizerie, abea că s'a așezat pe scaunul tare, abea că l-a mânăjit frizerul sas cu ceva spumă spumegândă, când s'a ridicat deodată, ca mișcat de o mână nevăzută Haralamb al nostru și a urmărit cu ochii, dus pe altă lume, o domnișoară, care trecea pe dinaintea prăvăliei.

Înima îi spunea:

— „Asta ți-e idealul!” Ce să se mai gândească el la spuma dela bărbie și la briciaul frizerului!

După episodul acesta neobicinuit în facerea cunoștinței a doi amorezați — căci o să vedeți că am dreptate: „s'au amorezat” — Haralamb al nostru s'a spilkuit ca un iune ce se respectă și a dat cu ochii a doua oară cu idealul visurilor sale.

Aici este lipsă de o mică paranteză. O scurtă enumerare a operelor cetite de Haralamb nu va strica, ca cetitorul să poată aprecia astfel gradul de cultură al eroului nostru. Înainte de toate a cetit Haralamb aproape tot ce a scris N. D. Popescu și Theohar Alexi, apoi romanele fascicolare ale jupânului Herz din București. O deosebită influență a avut asupra sa „Elena” lui Bolintineanu. Și astăzi se bate cu gândul să cumpere un roman senzațional de 6 volume, intitulat „L'nul scapă, altul pier” sau așa ceva. Dimineața îl găsea ade-

sea la mucul de lumânare, cu ochii înroșiți de nesomn și cu inima palpitândă de emoție.

Zice lumea, că n'au influență cărțile! Ce mai prefăcătorie a naibii! Haralamb nu vede decât cu ochelarii lui N. D. Popescu și dacă își modula voca nițel în decursul unei conversații, era numai fiindcă își aducea aminte de diapasonul glasului eroului din romanul cetit mai pe urmă.

El, un biet scriitorul la o băncuță românească dela sate, vorbea parcă ar fi fost scris în carte.

Dacă voia să zică, spre pildă: „Te rog de un păhar cu apă”, își dădea ochii peste cap și bolborosea cu cea mai mare grație posibilă: „Aveți gentileța și vă osteniți să îmi predați un *pocal* de apă”.

Cu toate, că fraza ținea mai lung decât timpul, în care ai fi băut păharul cu apă, totuși, felul acesta de exprimare era considerat de toți d'imprejurul lui de cel mai frumos, de cel mai just și de cel mai eficace spre a ajunge în grațiile unei domnișoare.

Și acesta era cazul de aici. *Filoftea* murea după el. N'o spunea la nimeni, dar simțea ea prea bine cum îi svăcnește inima de câte ori se întâlnește sau se gândește la Haralamb, și auzea ea prea bine cum îi bate cineva cu un ciocănel în vine — *tăc, tăc, tăc...*

La dreptul vorbind, e foarte prozaic, dacă citești constatarea acesteia a emoțiilor lor sufletești, da, ian să te vedem pe d-ta cuprins în mrejele tânărului Cupidon și abea atunci ai să înțelegi cât

se pună în fruntea mișcării de redeştere națională a celorlalți germani din Ungaria și indeosebi a șvabilor din Bănat. Această idee stă în directă opoziție cu părerea episcopului Teutsch, care cu mulțime să sească bine cunoscută se ridică abia până la ideea de veritabil practician: Când vor avea și șvabii un deputat în cameră, atunci va fi sosit abia timpul să se vorbească despre o acțiune comună a șvabilor și a sașilor. La aceasta răspunde d. Samassa într'un ton de fină ironie: Șvabii vor recunoaște (atunci), că sașii sosesc prea târziu și că au așteptat momentul, când nu mai era nimic de riscat.

Ei da; această grea învinuire li-o aduce un om de sângele lor, un german: sașilor le lipsește energia, le lipsește curajul de luptă! Și se pare că ei nu-l vor dovedi nici în viitor cu toate că d. Samassa îi îndeamnă: „Aber darauf will ich hinweisen, dass Tapferkeit immer noch, Gott sei Dank, beim deutschen Volke den grössten Eindruck macht“. („Vreau să accentuez, că, mulțumită lui Dumnezeu, curajul încă și astăzi face cea mai adâncă impresie asupra popoului nemțesc“).

Cu dovezi ne servește tocmai ziarul „Kronstädter Zeitung“, care nu cutează să scrie un articol de fond comentând răspunsul dat de d. Samassa episcopului Teutsch, ci în mod cu totul timid, lăsându-i oarecum aparența de o simplă informație, publică articolul dlui Samassa în patru numeri ai ziarului ca articole... de fond.

Dar față de articolele, dușmănoase nouă, de acum doi ani, nu înseamnă totuși un progres, o schimbare, când același ziar (nu același redactor; ceea ce încă e un motiv mai mult de a crede într'o schimbare) publică în frunte niște articole, cari, poate fără să o fi intenționat, sprijinesc politica noastră românească, politica naționalităților din Ungaria, cari cu excepția sașilor, merg solidar înainte?

Revenim la curentul pornit de sașii verzi. Desvoltarea lui e aceasta: o învingere de-o clipă; înfrângerea lui; încercări de a-l deștepta din afară; manifestarea lui timidă astăzi. Putem noi ști, dacă va învinge?

Dacă sașii vor ținea în politica lor drumul de până acum? Nu profetăm nimic. Dar toate semnele arată, că sașii se găsesc cu politica lor într'o cotitură a drumului.

Textul acordului franco-german

Acordul franco-german în privința Marocului și în privința cedării de teritorii făcute de Franța în Congo, a fost încheiat și semnat. Publicul nostru cunoaște în linii generale cuprinsul acestui acord din articolele noastre asupra politicii externe.

Dăm mai la vale *textul* acestui acord care constituie un *act istoric*. Traducerea din originalul francez este făcută după textul apărut în marele ziar parisian „Le Temps“ și se datorește colaboratorului nostru d. Mircea Russu-Șirianu.

I.

Acordul marocan.

Guvernul republicii franceze și guvernul Maj. Sale împăratului Germaniei, în urma turburărilor cari s'au produs în Maroc și cari au dovedit necesitatea de a urmări acolo, în interesul general, opera de pacificare și de progres provăzută prin actul dela Algesiras, judecând că este necesar să se precizeze și să se completeze acordul franco-german din 9 februarie 1909, au decis să încheie o convențiune în acest scop. În consecință d. Jules Cambon, ambasador extraordinar al republicii franceze pe lângă Maj. Sa împăratul Germaniei, și d. de Kiderlen-Waechter, secretar de stat al afacerilor externe ale imperiului Germaniei, după ce și-au comunicat titlurile despre plinele lor puteri, găsite în bună și cerută formă, au convenit asupra următoarelor dispozițiuni:

Articolul I. Guvernul imperial german declară că, neurmărind în Maroc decât interese economice, nu va stânjeni acțiunea Franței în vederea de a da guvernului marocan ajutorul ei pentru introducerea tuturor reformelor administrative, judiciare, economice, financiare și militare de care are nevoie pentru buna guvernare a imperiului, precum și pentru toate regulamentele noi și modificările regulamentelor existente pe cari le comportă aceste reforme. În consecință el dă adeziunea sa la măsurile de reorganizare, de control și de garanție financiară pe cari guvernul francez crede de cuviință să le ia în acest scop după un acord cu guvernul marocan, sub rezerva că acțiunea Franței va men-

ține neștirbită în Maroc egalitatea economică între națiuni.

În cazul când Franța va fi silită să precizeze și să întindă controlul său și protecțiunea sa, guvernul imperial german, recunoscând Franței deplină libertate de acțiune și sub rezerva că libertatea comercială, prevăzută prin tratatele anterioare, va fi menținută, nu-i va pune nici un obstacol.

S'a convenit ca să nu se aducă nici o stânjenire drepturilor și acțiunilor Băncii de stat a Marocului definite prin actul dela Algesiras.

Articolul 2. În această ordine de idei se înțelege că guvernul imperial nu va pune obstacol, ca Franța, după un acord cu guvernul marocan, să procedeze la ocupațiunile militare ale teritoriului marocan pe cari ea le-ar crede necesare pentru menținerea ordinii și a siguranței tranzacțiilor comerciale, și nici la aceea ca ea să exerciteze toată acțiunea de poliție pe uscat și în apele marocane.

Articolul 3. De aici înainte dacă Maiestatea Sa sultanul Marocului ar încredința agenților diplomatici și consulari ai Franței reprezentarea și protecțiunea supușilor (marocani) și a intereselor marocane în străinătate, guvernul imperial declară că nu va face nici o obiecțiune.

Dacă pe de altă parte Maiestatea Sa sultanul Marocului ar încredința reprezentantului Franței pe lângă guvernul marocan misiunea de a fi intermediarul său pe lângă reprezentanții străini, guvernul german nu va face nici o obiecțiune.

Articolul 4. Guvernul francez declară că strâns legat de principiul libertății comerciale în Maroc, nu va admite nici o inegalitate în stabilirea drepturilor de vămi, de impozite și de alte taxe și nici în stabilirea tarifurilor de transport pe cale ferată, pe cale de navigațiune fluvială sau orice altă cale, și mai ales o inegalitate în nici una din chestiunile de transit.

Guvernul francez va stărui de asemeni, pe lângă guvernul marocan ca să impedeze orice tratament de deosebire între supușii diferitelor puteri; el se va opune în special contra oricărei măsuri care ar putea aduce în stare de inferioritate mărfurile vre-unei puteri, spre exemplu contra promulgățiunii ordonanțelor administrative asupra greutăților și măsurilor, asupra vederitului, a vânzării cu grămada, etc.

Guvernul francez se obligă a uza de influența sa asupra băncii de stat pentru ca aceasta să confere pe rând membrilor direcțiunii sale la Tanger postul de delegat de care ea dispune în comisiunea de valori vamale și în comitetul permanent al vămilor.

Articolul 5. Guvernul francez va veghea ca să nu se perceapă în Maroc nici o taxă de exportățiune asupra mineralului de fier exportat din porturile marocane. Exploatațiunile mineralului de fier

de dulce, nespun de dulce este acest: tăt, tăt, tăt din vine, în preajma unei ființe iubite.

Și ființele acestea se iubau reciproc, dar nu și-o puteau spune. Nici n'ai crede, și totuși este așa. Nici o roză fără de spini — zice neamțul — ei, roză asta de Filofteia avea o sută de spini pe cotorul ei!

Spinul cel mai mare era o mătușă gârbovă, știrbă, sașie — completați d-voastră epitetele, alegând cele mai oribile posibile. Pentru Haralamb era ea Mama Pădurii din poveștile noastre, Baba Cloanță, cu o falcă în cer și cu una în pământ. Această Mamă a pădurii era pătrunsă de adevărul, că e greu să ții în frâu o fată tânără și de aia e nevoie să ai ochii 'n patru. Ca să fie și mai conștientoasă avea ochii 'n opt, ba chiar înmai mulți de opt, fiindcă părea — de fapt — o muscă, care vede și cu coada.

Între astfel de împrejurări, cum să-ți descarci inima în fața ființei adorate? E o imposibilitate! Tocmai asta îl întărâta mai mult pe Haralamb al nostru, de părea un erou al mitologiei antice, care se luptă cu Cerberus dela porțile Hadesului.

Cerberos era Cerberos, dar mătușa era mai dihai decât el! Se știe că fetelor le place să se mai plimbe încoace și încolo, cum e omul dela fire — ulițarnic.

Ei bine, Filofteia avea poruncă să petreacă cea mai mare parte a timpului pe lângă dulcea ei mătușică, cetindu-i din Vieța sfinților (parcă ar fi vrut să o facă mucenică!) și din anii vechi ai „Familiei“: „Cavalerii nopții“. Acum, nu-i vorbă, „cavalerii nopții“ e o lectură foarte interesantă,

dar cavalerul zilei dădea târcoale pe dinaintea ferestrelor.

De aceea își făcea veșnic de lucru Filofteia. Când n'avea ce să cumpere își da ea prilej de cumpărate, își tăia singură, cu voia, câte un deget cu foarfeca, așa, mai modest, ca să aibă de ce alerga până la spîterie sau se prefăcea că este mâniață rău pe croitoreasă, fiindcă i-a stricat croiala rochiei alei mai nouă și da câte o fugă, cel puțin odată la zi, să vadă ce isprăvuri a mai făcut ticăloasa de ea.

— „Filofteo, Filofteo!“, clătina din cap mătușa cea cu ochilari pe nasul ei sgrunțuros. „Prea 'mi umbli mult. Mam luat pe gânduri“.

De aici înainte a hotărît mătușa să fie cu o băgare de seamă și mai mare.

Filofteia și-a făcut odată de lucru la prăvălia de albituri, care se afla tocmai în capul orașelului. Știa ea drăcoica, că Haralamb o să-i vină 'n cale.

Ce făcuse el în restimpul acesta? Haralamb se răsturnase de vre-o douăzecișicinci de ori, într'o noapte, în patul său de burlac și și-a zis rezolut: „O iau... o iau... o iau de nevastă să știu bine că beau cătran!“ O vedea acum că se apropie, știa că are să vorbească cu ea, dar — spuneți! — cum avea să se apropie mai gingaș de fată?!

Așa, cu ușa 'n casă nu poți să dai! Mai stai puțin, dai binețe, întrebi de vreme, de grâu, de zarzavat și numai târziu, mai apoi, începi să dai târcoale întrebării: „ian' spune, mă vrei tu pe mine?“!

Acum, că avea numai câteva minute, ca să o petreacă de colea până colea, îi era greu de tot să-și împartă timpul bine. Își spunea Haralamb:

— „Stai, omul lui Dumnezeu, stai puțin. Doară nu ești tătăr?! Stai cu binișorul, că altfel se sperie omul“.

De aceea au vorbit de câte minunții toate: de aeroplane, când vor sbura și pe deasupra capetelor lor, de câte găini și cocoși au în curte, de frizura cea mai modernă, cum au cetit în gazetele din Budapesta, etc.

Când erau să se avânte în sfere mai înalte, când era să pună și el punctul pe i, iacă baba în fereastră.

Mai vorbește, mai întoarce ochii, dacă-ți dă mâna!

— „Filofteo mamă!“ strigă bătrâna din fereastră.

— „Ce-i mătușico?“

— „Da nu crezi tu, că ai bătut destul ulița?“ Ce să faci bietii tineri? S'au despărțit.

— „A dracului babă!“, scrășni din dinți Haralamb și se perdu pe stradele moțaiate ale orașelului.

— „Lasă, am să ți-o fac!“ își zise el, strângând degetele pumn, cu gândul la băbușca asta, neștiind ce sacrilegiu comite, dând naibii o rudenie de aproape a iubitei sale. Atunci ce să fi făcut?

Să fi înghițit în sec? De asta era prea mândru, și nici eroii din romane nu s'au purtat așa vre-odată.

nu vor fi supuse nici unui impozit special, nici producțiunea lor nici mijloacele lor de transport. Ele nu vor fi supuse, în afară de impozitele generale, decât la o redevență fixă, calculată asupra hectarului și pe un an, și la o redevență proporțională cu produsul brut al extracțiunii. Aceste redevențe, cari vor fi fixate conform cu articolele 35 și 49 din punctul de regulament minier anexat la protocolul conferinței din Paris dela 7 iunie 1919, vor fi suportate de toate întreprinderile miniere.

Guvernul francez va veghea ca taxele miniere să fie percepute în chip regulat fără ca remizele individuale din total sau din o parte a acestor taxe să poată fi convertite sub un pretext oarecare.

Articolul 6. Guvernul republicii franceze se angajează a veghea ca lucrările și furniturile necesare la construcțiunile eventuale de drumuri, căi ferate, porturi, telegrafe, etc. să fi atribuite de către guvernul marocan conform regulilor de adjudecațiune.

El se angajează de asemenea să vegheze ca condițiunile de adjudecațiune, în particular acelea cari se referă la furniturile de material, și termenele fixate pentru a le prezenta, să nu pue pe supușii nici unei puteri într-o situațiune de inferioritate.

Exploatațiunea marilor întreprinderi menționate mai sus va fi rezervată statului marocan sau concedată de acesta în mod liber terțiilor cari vor putea fi însărcinați să pue la dispoziție fondurile necesare la acest scop. Guvernul francez va veghea ca să nu se facă nici o diferență de tratament la exploatarea căilor ferate și a altor mijloace de transport precum nici în aplicarea regulamentelor destinate a asigura această exploatare, între supușii diferitelor puteri, cari ar întrebuința aceste mijloace de transport.

Guvernul Republicii va uza de influența sa asupra Băncii de Stat pentru ca aceasta să confere pe rând membrilor direcțiunii sale la Tanger postul de delegat în comisiunea generală de adjudecațiuni și de piete, de care dispune.

De asemenea guvernul francez va stăruie pe lângă guvernul marocan pentru ca, în timpul perioadei cât va rămâne în vigoare articolul 66 al actualului dela Algeiras, să încredințeze unui supus al unei puteri reprezentate în Maroc unul din cele trei posturi de delegat șerifian în comitetul special al lucrărilor publice.

Articolul 7. — Guvernul francez va stăruie pe lângă guvernul marocan pentru ca proprietarii de mine și de alte exploatațiuni industriale sau agricole, fără deosebire de naționalitate și în conformitate cu regulamentele cari vor fi edictate inspirate de legislațiunea franceză în această mate-

rie, să poată fi autorizați a înființa căi ferate de exploatare destinate a lega centrele lor de producțiune cu liniile de interes general sau cu porturile.

Articolul 8. — În fiecare an se va prezenta un raport asupra exploatarei căilor ferate în Maroc (raport) care va fi stabilit cu aceleași forme și în aceleași condițiuni, ca rapoartele prezentate a adunării acționarilor societăților de căi ferate franceze.

Guvernul republicii va însărcina pe unul din administratorii Băncii de Stat cu stabilirea acestui raport, care va fi comunicat censorilor împreună cu elementele cari îi formează baza, va fi apoi dat publicației împreună cu observațiunile pe cari aceștia din urmă vor crede de cuviință a adăuga după propriile lor informațiuni, de va fi trebuit.

Articolul 9. — Spre a evita pe cât posibil reclamațiunile diplomatice, guvernul francez va stăruie pe lângă guvernul marocan ca acesta din urmă să defere unui arbitru desemnat *ad hoc*, pentru fiecare afacere de comun acord, de către consulul Franței și de către acela al puterii interesate, sau, în lipsa lor, de către guvernele acestor consuli, (să defere) plângerile aduse de supușii străini contra autorităților marocane sau contra agenților în calitate de autorități marocane, plângeri cari n'ar fi putut să fie rezolvate prin intermediul consulului francez și al consulului guvernului interesat.

Această procedură va rămâne în vigoare până în ziua când se va institui un regim judiciar inspirat de regulile judiciare ale legislațiunii puterilor interesate, și destinat să înlocuiască, după o înțelegere cu aceste puteri, tribunalele consulare.

Articolul 10. — Guvernul francez va veghea ca supușii străini să continue a se bucura de dreptul de pescuit în apele și posturile marocane.

Articolul 11. Guvernul francez va stăruie pe lângă guvernul marocan pentru ca acesta să deschidă comerțului străin noi porturi potrivit trebuințelor crescânde ale acestui comerț.

Articolul 12. — Spre a răspunde unei cereri a guvernului marocan cele două guverne se obligă a provoca, de acord cu celelalte puteri și pe baza convențiunii dela Madrid, reviziunea listelor și a situațiunii protejaților străini și a asociațiilor agricole 8 și 16 ale acestei convențiuni.

Guvernele convin, de asemenea, de a obține în mod treptat dela puterile semnate toate modificările convențiunii dela Madrid pe care le-ar aduce cu sine, la un moment dat, schimbarea regimului protejaților și al asociațiilor agricole.

Articolul 13. — Toate clauzele de acorduri, convențiuni, tratate sau regulamente, cari ar fi contrarii stipulațiunilor precedente sunt și rămân abrogate.

Articolul 14. — Prezentul acord va fi comunicat celorlalte puteri semnate ale actualului dela Algeiras, pe lângă cari cele două guverne se angajează a-și da în chip mutual sprijin spre a le obține adeziunea.

Articolul 15. — Prezenta convențiune va fi ratificată și ratificările vor fi schimbate la Paris imediat ce aceasta va fi posibil.

In numărul viitor vom publica textul acordului asupra Congoului francez.

Petiția din Vinț înaintea Curiei.

Cetitorii își aduc aminte de faimoasa alegere dela Vinț, cercul care l'a trimis în parlament pe d. Iuliu Maniu. Nu era un singur suflet românesc, care ar fi dorit pe altul și însuși contrarii s'au plecat înaintea voinței înalte a poporului. Stăpânirea n'a cutezat să-i pună contracandidat până în ultimul moment și atunci numai din răzbunare, din ciudă pe un evreu slugarnic din Alba-julia. Maier îl chiamă pe nefericitul Strohmann. Și a urmat apoi blăstămațiunile cele mai murdare, vicleniile cele mai revoltătoare, având, ca rezultat răpirea mandatului din mâinile celui mai vrednic și iubit fiu al poporului român din Ardeal, din mâinile d-lui dr. Iuliu Maniu.

Alegătorii revoltați pân la estrem de mișelia aceasta drăcească au protestat energetic, apelând la forul ultim, la înalta Curie din Budapesta. Urmarea firească a fost orânduirea cercetării la fața locului, unde s'a dovedit strălucit aproape fiecare punct, punând în uimire pe însuși judele esmis al tablei din Cluj.

Acum mâne, marți se începe pertractarea finală. Repetăm cuvintele ilustrului avocat din Budapesta Ioan Erdélyi: „Un neam întreg, neamul românesc de pretutindeni își îndreaptă privirea asupra pertractării finale și desperat, după atâtea înșelăciuni amare dela d-voastră înaltă Curie, așteaptă glasul dreptății”.

Eri sară cu acceleratul, care vine de către Arad a sosit d. Dr. Iuliu Maniu împreună cu d-nii avocați dr. Sabo, cu d-na, d. dr. Romul Boila, cu d-na, iar pe mâne se așteaptă sosirea altor domni. Peste tot se arată un interes deosebit față de această pertractare finală, dela care atârnă soarta unui mandat răpit din mâinile românilor.

Apărătorul petiției, distinsul avocat din Budapesta d. dr. Ioan Erdélyi studiind toate bazele cauzei, toate fasiunile martoriilor, după un consiliu scurt avut cu substituții d-sale dela cercetarea din Vinț, cu d-nii dr. Sabo și dr. Boilă, a declarat, că are speranțele cele mai bune și crede, că Curia deadreptul va declara de deputat pe d. Maniu, trebuie să fim însă pregătiți la cazul cel mai rău posibil și anume *nimicirea alegerii*. Dar noi credem, că până aici nu se va ajunge căci Maier văzând, ce pericol îl amenință va abdice desigur și atunci se sfârșește afacerea.

Pertractarea se începe marți în 14 și va ține probabil 4 zile.

Pentru „Deșteaptă-te române”.

Joi în 16 nov. c. n. se va pertracta la tribunalul din Brașov, procesul membrilor români ai congregațiunii făgărășene intentat de procurorul regesc, pentru că într-o ședință a adunării generale municipale, ținută în maiu 1910 după omorul selbatic dela Mărgineni, — au cântat în mod demonstrativ „Deșteaptă-te române”, și astfel au zădărnicit ținerea adunării. Acuzați sunt deputatul dr. N. Șerban, dr. Teodor Popescu, dr. O. Vasu, vicarul I. Macaveiu, preoții Max. Receanu, Trandafir Dragomir și alții. Sunt citați o mulțime de martori.

Tot joi în 16 nov. se va pertracta la acel tribunal trei procese de presă, contra d-lui dr. N. Șerban, pentru că în foaia d-sale „Țara-Oltului” s'a „făcut politică” pe timpul alegerilor, fără să fi avut cauziunea cerută de lege; și pentru agitație.

Delegațiile. Biroul de presă maghiar este informat, că delegațiile în acest an nu vor ține sesiune mai lungă.

Delegații după Crăciun se vor întruni pentru două zile la Viena, ca să ceară indemnitate pentru bugetul comun al anului viitor.

Ministrii austriaci și cei ungari în curând se vor întruni la Viena la o consfătuire pentru a redacta textul definitiv al proiectelor de buget comun.

Din cameră. Noul prezident al camerei Návay la începutul ședinții de azi a rezolvat petițiile adresate camerei, fără de a îngădui vre-o discuție sau votare asupra lor, transpunându-le comisiilor respective. Prin acest procedeu a desavuat pe antecesorul său Berzeviczy și a zădărnicit vechea

Dar baba nu-i da o clipă odihnă. Vecinic o vedea, că-i sucește și încurcă itele.

Le mai venea și mama fetei în cale. Cu mama ar fi isprăvit-o el, mult mai ușor, că mama era miloasă de inimă și creștră bună și n'ar fi spus vre-o vorbă mai apăsată, mai bine ar fi înghițit zece prafuri de chinină.

Odată, când le-a făcut Haralamb vizită, îmbrăcându-se în haine mai bune, ca un ginerică, au rămas Haralamb singur cu Filofteia pentru că-teva clipite.

— „Hai, avântă-te!” și-a zis Haralamb îmbrăbătându-se singur. Credea, că a venit clipita hotărâtoare.

Da când era să înceapă pe o coardă mai dulce decât cântecul filomelei, numai că aude pe mama fetei, că tușește fu odaia de alături:

— „Hăm, hăm, hăm, hăm!”

— „Ei, drăcia dracului!” își gândi Haralamb incinduit.

— „S'a stricat întreaga dispoziția sufletească. A trecut momentul potrivit”.

Altădată se plimbau într-o pădurice din apropierea orașelului. Era minunat prilejul.

S'a apucat însă o broască blăstămată să ocăciască, tocmai pe când se pregătea bietul Haralamb să sară în foc:

— „Brechechehex, brechechehex!”

— „Tii, jigodia naibii!” Zise glasul lăuntric al lui Haralamb. Se uita gânditor la ființa iubită. Ce pacoste!

Să nu-i poată destăinui vre-odată ce simțește inima sa!

Dar tot s'a născut într-o zodie bună!

(Sfârșit la n-rul viitor.)

apucătură a obstrucționistilor, cari după cum se știe luni de zile au împiedecat desbateră proiectelor militare, cerând votare nominală asupra tuturor petițiilor adresate camerei.

Noua interpretare a regulamentului a stârnit protestul opoziției, care a inscenat o lungă discuție la regulamentul camerei, silind pe Návay să-și expună motivele, cu cari își justifică atitudinea.

Sedința s'a început la orele 10 și jumătate. Prezentul Návay prezintă mai multe petiții, cari le transpune comisiilor respective.

Iuliu Justh cere cuvânt la regulament. Explică § 242 care prevede dispozițiile președintelui. Aceste dispoziții nu exclud discuția asupra petițiilor. Declară, că opoziția până atunci va provoca mereu discuții la regulament, până ce președintele nu va accentua punctul lor de vedere.

Tot la regulament mai vorbesc și deputații Polónyi Géza și contele Teodor Batthyányi polemizând cu punctul de vedere al președintelui.

Prezentul Návay răspunde din scaunul prezidial, mai lung. Declară, că până ce va fi președinte nu va admite la nici un caz discuție și votare asupra petițiilor.

Se încinge pe tema aceasta o lungă discuție, la care i-au parte președintele, Justh și Polónyi luând cuvântul în repetite rânduri.

A urmat apoi discuția asupra bugetului.

Contele Batthyányi a rostit un discurs mai lung criticând aspru bugetul și guvernul.

Interview cu dep. Simionovici

— Situația politică în Austria —

Prezentul clubului deputaților naționaliști din camera austriacă, deputatul dr. Simionovici a acordat un scurt interview corespondentului nostru din Viena.

D. deputat Simionovici a făcut următoarele declarații:

Frica și oroarea de votul universal a partidelor politice din Ungaria a realizat o pace interimală în parlamentul ungar. Această împrejurare aduce cu sine o acțiune mai energică și rezolută a partidelor naționaliste din Ungaria iar pe de altă parte va influența asupra mersului politicii din Austria.

Cu toate că actualul regim din Austria este privit ca guvern de tranziție și constelațiile partidelor promet schimbări, putem spera că tratativele se vor sfârși până la Crăciun, iar proiectele de legi puse la ordine zilei vor fi rezolvate. Cum se va schimba situația politică după Anul-Nou, încă nu se poate ști.

Dacă proiectele militare vor fi puse la ordine zilei se va impune necesitatea alcătuirii unui cabinet parlamentar, ca să se poată forma o majoritate parlamentară capabilă de acțiune.

Deoarece deoparte se manifestă tendința germanilor radicali de a eși din liga germanilor naționaliști și a cehilor radicali de a părăsi clubul cehilor, iar creștin-socialii din cauza pierderii corifeilor celor mai de seamă păstrează o ținută pasivă, apoi italienii acordându-li-se o universitate în Görz vor fi mulțumiți, pe urmă clubul polon speră în designarea șefului lor, dr. Bilinski ca ministru președinte — condițiile fundamentale pentru formarea unei majorități sunt date.

Dar cum am spus, aceste chestiuni numai peste câțva timp vor deveni actuale.

Dacă proiectele militare vor fi puse în desbatere, vor ajunge și acele chestiuni a fi desbătute, tocmai așa și chestia ungară și în special aspirarea popoarelor nemaghiare din Ungaria.

Atunci își vor spune cuvântul și deputații

români din Bucovina întru apărarea fraților lor din Ungaria.

Deocamdată cearta iscată între asociațiile Raiffeissen în Bucovina preocupă spiritele, dar sperăm că prin retragerea lui dr. Lupu situația va fi salvată.

Kokowcew despre Finlanda. Din Petersburg se telegrafiază: În ședința de ieri a dumei imperiale, Kokowcew primadată s'a exprimat asupra proiectelor legi pentru Finlanda, în calitatea lui de ministru președinte.

Din firul discursului lui Kokowcew se desprinde mărturisirea, că va continua politica antecesurului său Stolypin față de Finlanda.

Discursul a fost primit cu lungi aplauze de deputații dumei.

Ministrul președinte austriac la Budapesta. Contele Stürgkh, noul ministru președinte austriac în curând va sosi la Budapesta, pentru a face vizita de recomandare membrilor guvernului maghiar.

Actul Italiei — un act de brigandaj? În „Le Courier Européen”, Giuseppe Sergi publică păreri foarte curioase sau foarte îndrăznețe asupra atitudinii Italiei în afacerea Tripolitaniei. Actul Italiei, zice el, este un act de brigandaj. Dar aceasta nu însemnează nimic. La fel se poartă în împrejurări analoge toate puterile mari. Și pe urmă, brigandajul Italiei e necesar: Turcia trebuie să dispară de pe hartă. Trebuie să dispară pentru că ea nu e decât o formulă administrativă, o monstruositate politică, ce nu poate să-și continue existența — așa de factice de altfel — decât prin oprimarea tuturor tendințelor, așa de naturale altfel — ale naționalităților cari compun statul.

Lucrurile acestea așa de brutal, așa de crud spuse, tocmai în anul în care la Roma urma să se țină congresul păcii, vor da fără îndoială de gândit multor vizionari.

Aceasta mai ales se simte din articolul așa de palid, pe care în aceeași revistă îl publică pacifistul Dufur, pentru a preciza situația pacifismului în fața războiului italo-turc.

„Fondul cultural Nicolae Iorga”

În „Apărarea națională” cetim următoarele:

Puțini oameni au puterea să sintetizeze într'atâta o epocă, încât numele lor numai să însemne mai mult decât orice altă denumire. Epoca noastră, epoca generațiilor cari trăesc acuma și cari acuma sunt chemate a da măsura muncii și intelectului lor, epoca aceasta poartă pecetea puternică a luptei unui neam care vrea să aibă o conștiință vie și o viață imediat înrăurită de această conștiință.

Neamului nostru i-a fost greu până să găsească o deslegare lămurită a relelor de care suferia. Prin atâtea greutăți și scăderi, ca o dără de lumină s'a strecurat, însă, tot mai tare și mai puternică, nevoia tot mai simțită a unei vieți proprii, bazată pe interesele-i deosebite de ale altor neamuri, nevoia ca munca lui să nu fie folosită spre alte scopuri și ca pământul lui să nu mai îmbogățească alte neamuri.

Cât mai mult stăpâni la noi acasă, deci nu numai în hotarele regatului român, cât mai deplini siguri pe munca și avuțul nostru; o literatură care să plece din sufle-

tul nostru, să poarte pecetea caracterelor sale deosebite; o politică neșovăitoare, care să nu se plece patimilor și intereselor momentului: iată câteva și în puține cuvinte, din noul crez al unui nou curent. Nou, numai pentru că a căpătat o nouă vigoare supt impulsul activității și lucrărilor d-lor A. C. Cuza și N. Iorga.

De aceia, anul acesta, la împlinirea a 40 de ani de viață ai d-lui N. Iorga, mai mulți admiratori ai muncii sale neobosite și ai îndrumării sale salvatoare, au pus bazele unui fond cultural Nicolae Iorga, care va fi dat marelui învățat, spre a-l folosi cum va crede mai bine, ajutând sau îndreptând, alinând o durere sau îndreptând o nădejde.

Comitetul roagă pe toți acei cari nu se gândesc numai la ei înșiși, să contribuie la mărirea fondului (Calea Târgului, 76, Craiova).

El a răspândit următorul apel:

Românii de pretutindeni au sărbătorit, în anul acesta, aniversarea nașterii marelui lor învățat, N. Iorga, de a cărui uriașă muncă binefăcătoare se resimte neamul nostru până la hotarele sale cele mai depărtate.

În acele zile de sărbătoare, subscrișii s'au gândit a da expresie sentimentelor ce însuflețesc pe atâția buni Români, adunând, sub numele sărbătoritului, un fond, care să fie închinat culturii naționale, ca o recunoaștere a îndrumării luminoase ce-i datorește, în vremea noastră, această cultură.

Toți câți prețuesc munca distinsului nostru învățat sunt rugați a contribui cu obolul lor la strângerea fondului cultural, care trebuie să vie din toate părțile neamului și din toate clasele lui. El ar resuma astfel recunoștința acestui întreg neam, față de acela care lui i-a închinat toată munca sa fără de odihnă.

Banul modest al țărânului nu trebuie mai cu seamă să lipsească. Învățătorii și preoții, cari mai mult decât alții pot aprecia roadele bogatei activități a d-lui Iorga pentru binele clasei de jos, sunt rugați a răspândi listele de subscripție în popor. Dela dânsii atârână ca fondul cultural să aibă caracterul pe care îl doresc inițiatorii.

Situația politică alarmantă din Germania

Acordul franco-german provoacă nemulțumiri. — Atacurile contra prințului moștenitor.

Ziarul „Berliner Tagblatt” scrie:

„Noi suntem adversarii cei mai hotărâți ai cancelarului; totuși, trebuie să spunem, că ceea ce s'a petrecut ieri după amiază în loja Curtii dela Reichstag, e îngrozitor în cel mai înalt grad și că o asemenea scenă nu mai trebuie să se repete pe viitor.

„La fiecă cuvânt care era îndreptat contra Franței și mai cu osebire contra Angliei, principele moștenitor manifesta cu o totală lipsă de jenă aprobarea sa, aplaudând cu entuziasm și făcând gesturi de aprobare când cu mâna când cu capul, părând a spune camerei: „Așa e; așa trebuie să fie!”

„Niciodată, de când există parlament și niciodată într'un stat cât de cât organizat, nu s'a văzut ca un principe moștenitor să manifesteze într'un mod așa de oficial disprețul său pentru funcționarii rezonabili ai împăratului.

„Noi respingem politica actualului can-

celar, dar nu vrem nici o „frondă de Casino“ și nici o politică a moștenitorului tronului și înainte de toate nu vrem o asemenea imprudentă manifestare a sentimentelor principelui de coroană.

„Rezultatul manifestației principelui moștenitor e cel ce trebuia să fie: D. de Bethmann-Hollveg rămâne și împăratul i-a exprimat toată încrederea invitându-l la dineu. Credem, că nu greșim dacă spunem, că împăratul și-a exprimat chiar nemulțumirea față de moștenitorul tronului.

„Acestea sunt rezultatele călătoriei de la Dantzig la Berlin“.

*

Berlin. In cercurile curții se afirmă, că d. de Bethmann Hollveg, cancelarul imperiului despre cele petrecute în Reichstag și-a prezentat demisia, pe care însă împăratul i-a respins-o.

Imediat după aceasta, împăratul a chemat pe principele moștenitor și l-ar fi muștrat pentru atitudinea sa în Reichstag.

Lupta pentru Tripolis

Italia pregătește o nouă lovitură mortală Turciei

Roma. — In cercurile politice de aici se relevează că în ultimele 24 ore, au intervenit două evenimente însemnate:

1. Protestul adresat puterilor de Turcia împotriva anexării, și 2. Masacrarea italienilor în Tunis.

Ambele aceste evenimente vor rămâne fără efect și nu vor face decât să dea războiului o nouă fizionomie.

Războiul a intrat într-o fază nouă. Inșelarea de sine a arabilor, că ei vor respinge pe italieni și că vor putea restabili domnia turcească în Tripolis, trebuie să iee sfârșit, cum de asemenea trebuie să se pună capăt primejdiei ce amenință pe italienii din Turcia și din țările locuite de mohamedani.

Franta nu numai că va reprimă turburările din Tunis, ci se va înțelege și cu celelalte puteri pentru a face ca primejdiile represalii turcești să ia un sfârșit.

Din Berlin sosește știrea, că Germania a oferit iar porței o mediațiune pe baza propunerilor făcute de Italia.

Italia are însă nevoie acum de deplina ei libertate de acțiune și a fost reținută dela aceasta numai din considerație diplomatică.

Italia are însă datoria, ca în interesul păcii, să dea Turciei lovitura mortală.

Aceasta e părerea cercurilor diplomatice și militare din Italia și aceasta o denotă și marile pregătiri ce se fac acum.

Operațiile misterioase ale escadrei italiene.

„Le Matin“ află din sursă bună, în ce privește anunțata acțiune decisivă a Italiei că escadra italiană a primit ordinul să se ducă în marea Egee.

Să pastrează secretul asupra ordinelor pe cari comandantul general al acestei escadre le-a primit dela guvernul din Roma. Ziarul parizian spune că el va distruge toate vapoarele de războiu pe cari le va întâlni, dar nu crede, totuși, că crucișătoarele turcești, cari se află în Bosfor, vor ieși din adăposturile lor ca să se măsoare cu vapoarele de războiu italiene.

„Le Matin“ nu poate afirma în acest moment dacă italienii vor debarca în Turcia din Europa sau în Asia mică.

El nu crede că ar fi în intenția guvernului Italia de a-și trimite flota la Salonic. Salonicul e

prea aproape de Macedonia și Italia n'are nici un interes să provoace, prin prezența vaselor sale, o agitație în această parte a Europei.

Ziarul parizian nu crede deasemenea ca escadra italiană va bombarda Smirna. Coloniile străine din acest oraș sunt prea importante; pagubele pe cari le-ar pricinui bombardarea de către vasele italiene ar fi considerabile. E lucru sigur că Italia ar avea de despăgubit pe toți străinii cari, prin acest fapt, ar suferi pierderi.

Cari vor fi deci operațiile la cari se va deda escadra italiană în marea Egee? Misterios. „Le Matin“ încheie: un viitor foarte apropiat vi-le va desluși, desigur.

In ajunul unui atac general contra Tripolisului.

Roma. — Turcii și arabii au făcut toate pregătirile pentru un atac general contra garnizoanei italiene din Tripolis.

Italienii se mărginesc acuma a-și apăra pozițiunile.

Rusia nu recunoaște anexarea Tripolitaniei.

Constantinopol. — Ambasadorul turc, din Petersburg telegrafează Porței, că guvernul rus a declarat în mod categoric că nu va admite ocuparea insulelor turcești din Arhipelag de către italieni. De asemenea Rusia nu va recunoaște anexarea Tripolitaniei înainte ca italienii să fi avut un succes pe câmpul de luptă, ocupând o parte a țării.

Ambasadorii turci din Londra, Berlin și Paris au telegrafiat Porței că guvernele respective sunt de aceeaș părere ca și guvernul rus.

Acțiunea generalului Frugoni.

Berlin. — Se telegrafează din Tripolis: Din partea noului comandant generalul Frugoni se așteaptă mai multă energie.

Atacurile nocturne au încetat deocamdată din cauza întunecului de nepătruns care domnește de câteva zile.

Numărul pierderilor suferite de trupele italiene sunt mult mai mari decât se credea.

Până acum italienii au avut 2000 de morți și răniți.

Noul debarcări de trupe la Tripolis

Roma. — O telegramă din Tripolis anunță că azi au debarcat acolo 3000 de soldați, sub comanda a trei generali, cari vor întări trupele italiene aflătoare acolo.

De asemenea au fost debarcate numeroase provizii și munițiuni.

Turcii continuă a bombarda orașul cu tunurile lor.

Flota nu poate respinge acest atac din cauza ploii și a furtunei care o ține departe, la larg.

Trupele turcești așteaptă întărirea unui corp de 100.000 de arabi din Fez, Tunis.

Aeroplan italian spionând Smirna.

Constantinopol. — Jurnalul „Amalthia“ din Smyrna anunță, că o sentinelă dela brigada de săpători zări în timpul nopții un aeroplan făcând o recunoaștere deasupra fortului exterior.

Se crede că e un aeroplan militar italian, pe care un torpilor trebuie să-l fi debarcat pe coasta izolată pentru a examina lucrările de apărare ale orașului Smyrna. — Guys.

Situația critică la Tunis.

Roma. — Evenimentele din Tunis au provocat aci o mare consternare. Au fost omoriți 20 de italieni și răniți peste 800. Arabii au început o goană pe străzi contra italienilor.

*

Tunis. — Se interzic ptrupări și circulațiunea prin oraș după ora 9 seara.

Azi dimineată trei marinari norvegieni au fost atașați la Bardaadun de indieni.

Unul a fost grav rănit, alții 2 răniți.

O oarecare agitare s'ar manifesta la Suza și Sfax.

Turcii respinși la Tripolis.

Tripolis. — Agenția Stefani comunică, că de azi dimineată mici atacuri stăruitoare

s'au produs pe frontul oriental italian întinzându-se cu încetul și la frontul sud-oriental. Aceste mici atacuri, pe la jumătatea dimineții, s'au desfășurat într'un atac considerabil.

După amiazi inamicul, care a executat acest atac mai ales în contra extremei noastre stângi cu forțe însemnate turco-arabe, sprijinite de artilerie, a fost respins pe toată linia.

Maltratarea italienilor.

Tripolis. — Agenția Stefani află, că recunoașterile făcute pe terenul ultimelor ciocniri, au dovedit că acte de cruzime au fost comise asupra victimelor italienilor: mai mulți italieni morți au avut capul tăiat. Nu poate fi nici o îndoială, că în special în luptele dela 6 și 7 noemvrie au fost în luptă și soldați și ofițeri turci și că deci ei sunt răspunzători pentru cruzimile săvârșite.

Mai rezultă, că în lagărul din Ainzara, comandantul turcesc a spânzurat fără judecată prealabilă pe informatorii noștri și pe arabii suspecti de a fi informatori.

CORESPONDENȚE

„Astra“ în Poiană

Despărțământul Mercurea al Asociațiunii a ales pentru ținerea adunării generale comuna Poiana (comit. Sibiu).

Poiana e o comună fruntașă printre comunele mărginașe și are peste 5000 de locuitori.

În vremile trecute locuitorii se ocupau cu oieritul, trecând granița în România, azi trăiesc din capitalele adunate, apoi din negoț și meserii. Dela natură sunt înzestrați cu inteligență rară, spirit de întreprindere, așa că, acasă neavând pământ, pleacă în timpul din urmă, cutrieră tot Ardealul ca negustori sau ca arândași de moșii.

În această fruntașă comună avem școală cu șapte învățători, biserică cu 4 preoți și mulți alți intelectuali, avem apoi și locale potrivite pentru întruniri.

Cu considerare la aceste împrejurări despărțământul Mercurea al Asociațiunii și-a fixat ținerea adunării generale în această comună pe duminică în 5 luna c. Comitetul despărțământului și oaspeții au fost foarte bine primiți.

Serviciul divin a fost celebrat de d. protopop Avram S. Păcurariu, răspunsul la liturgie l-a dat corul meseriașilor din loc sub conducerea dlui învățător Tanase.

D. protopop a ținut o cuvântare frumoasă, îndemnând poporul la credință în cel atotputernic, la bunăînțelegere și arătând scopul Asociațiunii, deschide adunarea generală.

D. dr. G. Măcelar explică ordinea de zi și arată însemnătatea astorfel de adunări.

După constituirea biroului se citește raportul comitetului pe anul curent, din care reiese că acesta și-a împlinit conștient și cu frumos succes datoria, deși n'a fost sprijinit deloc de intelectualii din despărțământ.

D. Octavian Sglimbea, director de bancă în Mercurea în prelegerea sa despre „Negoț și meserii“, dupăce zugrăvește vieța poenarilor eu diferitele ei peripeții dureroase din trecut, îi îndeamnă la negoț și meserii, le dă sfat să se lățească tot mai mult prin satele Ardealului, urmând aceste ocupațiuni, cumpărând sau luând moșii în arândă. Prelegerea a produs foarte bună impresie asupra auditorului.

Cu această ocaziune s'au înscris vre-o 10 membrii ordinari și vre-o 50 ajutători la Asociațiune și s'au împărțit și broșuri din biblioteca Asociațiunii, apoi s'a constituit agentura din Poiană alegându-se de președinte Ilie Dobrotă preot, vicepreședinte Ilie Georgescu dirigent școlar, casar Romul Vlaicu învățător și secretar Nicolae Șerb, învățător.

La ora 1 s'a servit masă în școală, cu care ocazie s'au ținut diferite vorbiri.

Seara a fost frumoasă producție teatrală cum în Poiană n'avem ocazie să vedem. Membrii Reuniunii de cântări și teatru din Mercurea au predat piesa „Nepotul răsfățat“ de T. V. Păcătanu. Mult a plăcut faptul, că la așa întreprindere obositoare s'au angajat intelectualii din acea comună. Laudă

s'a adus diletanților: Elisaveta Petruțiu, Victoria Alba, Virginia Păcurariu, Elisaveta Popescu, dr. George Măcelariu, Moise Stănescu, Ieronim Puia, Octavian Sglimbea, Matei Scorobețiu, Sever Albu, cari s'au achitat perfect de rolurile lor și au dat indemn ca și în Poiană să se poată întreprinde așa ceva. O dovadă vie a fost aceasta, că prin muncă și bună înțelegere multe lucruri frumoase se pot pune la cale. Laudă se cuvine tuturor diletanților, iar tinerei reuniuni progres trebuie să do-rească tot omul de bine.

Duminică și luni au fost în comuna Poiană și conferințe învățătoarești, cari au fost adevărate congrese religioase, dând dovadă învățătorii, că au făcut frumoase studii în materia domeniului religiei.

Cam în felul acesta au decurs serbările din comuna Poiană. Pentru popor au fost momente de reculegere, iar pentru intelectuali indemn spre muncă mai intensivă pe teren obștesc, așa că astfel de serbări cât de des s'ar putea repeta, căci numai câștig moral ar aduce.

Un mărginean.

Serată literară

În fața unui auditor frumos și inteligent s'a desfășurat aseară în 12 nov. n. programul foarte bogat și variat al secțiunii românești a muncitorilor organizați. Abia e a treia serată muzicală-literară aranjată de clasa entuziastă și doritoare de progres a muncitorilor români și interesul publicului s'a arătat așa de mare încât sala mică, totuși încăpătoare a „Milleniu“-lui s'a dovedit prea mică, decât să corespundă proporțiilor acestor întruniri.

În cât ne-am putut câștiga o orientare asupra acestor întruniri, credem că ele sunt emanate din necesitatea inexorabilă a unor suflete râvnitoare la cultură și la nobilitatea sentimentelor, cari pot da tăria, rezistența și subtilitatea sufletului, inerente omului care vrea să trăiască în societate.

Nu se poate ca întrunirile acestea de un colorit intim și prietenesc să nu sape urme adânci în inima celor cari au luat parte la ele. Se reclamă însă, pentru înfăptuirea idealului urmărit de decenii fără rezultat, de a forma o clasă mijlocie românească a meseriașilor răsleți și periclitati naționalicește în vârtejul luptei pentru existență, o participare cât de intensă și dacă se poate numai, activă a clasei intelectuale. Numai astfel, aceste două clase câștigând simpatii și o legătură intimă sufletească, va izbucni realizarea unei societăți românești puternice, care va fi în stare să țină pas cu celelalte neamuri în toate direcțiunile.

Avem impresia, că muncitorimea va și aprecia concursul intelectualilor, când va vedea, că disprețul „domnilor“ îl va înlocui o sincera apropiere, prin care nu ne îndoin, că se va nivela contrastul ce azi desparte aceste două clase.

În cele următoare dăm pe scurt programul drăgălaș al seratei:

Ca cel dintâi a ținut o conferință psihologică interesantă, redactorul nostru d. Al. St. Vernescu despre „*burul simț*“, dovedind prin aceasta o înțelegere superioară a misiunii unui intelectual, care ține să dea cu ajutorul presei, indemnuri noi. După conferință, a urmat distrând publicul, care, așezat la mese, asculta cu multă atențiune: d. Remus Muntean cu o anecdotă; d-nii P. Teodor și Constantin Savu (duett) în vioară, cântând, a) Mai am un singur dor, b) Pe valurile mării, c) Privighetoarea, d) Un vals. D. Dim. Bozgan se produce cu un monolog plin de șagă, de V. Popp. În care se zeflemisează câteva cucoane cari de trecere de vreme, caută să fixeze calitățile indispensabile unui bărbat model. D. M. Dopp ne farmecă cântând din flaut cu multă sinceritate, doine olteneste. D. I. Neguș declamă: Voi — și noi, de G. Rotică, stărnind aplauze.

Fideli cronicari, trebuie să insistăm asupra debutului artistic al d-lui Al. Vernescu, care a ținut să procure auditorului câteva clipe de elan sufletesc, prin vioara sa fermecată, cântând cu discreția-i proprie, câteva cântece populare din Moldova.

A fost excelent încă d. Const. Savu, executând doina: Frunză verde ninifar... și Moțul la drum.

Alt punct distins a fost Doina ciobanului cântată la vioară cu acompaniament de harmoniu de către d-nii Petru Teodor și Const. Savu. Cu punctul acesta s'ar fi sfârșit programul, dacă ascultătorii fascinați de dulceața cântecelor românești,

nu stăruiau să li-se cânte încă câteva piese. Dorinței generale a satisfăcut deci d. Dopp și Damian, când au cântat mai multe cântări.

Ca încheiere d. Calu schițează în puține cuvinte scopul acestor întruniri, cari urmăresc consolidarea familiilor muncitorilor români din Arad.

Rostit cuvântul de încheiere, a dispărut și cea mai mică urmă a oficialității. Voia bună a luat proporții fără margini și sufletul descătusat de orice convențiuni apăsătoare s'a instăpănit peste mesele întinse. Abia cu greu ne-am despărțit către ora 1 din noapte.

Șt. Opreanu.

Litere - Arte - Științe

MELANCOLIE.

— Hortensei Paguba. —

Susurul unui șipot
Și cântul într'un crâng
Al sării tainic clopot
Mă fac să plâng.

Izvoare fermecate
Strecoară-se senin,
Prin mușchiuri argintate
Grăbite vin.

Și-a undelor popoare
Acum când își dau brânci,
În străluciri de soare
Se sparg de stânci!...

Atâtea vrăji ce stinse
Amurgul trist, hain,
Răcorile-i cuprinse
Pădurea lin.

Și-un cioc înstrună imnuri
Când farmece se frâng...
Și cântece... și visuri...
Pe rând... pe rând!...

Tang... tang... S'aude-un vaier
De suflet sfâșiat
Ce picură în aier
Intârziat,

Și-al lumii jalnic robot
Ineacă 'n aiurări
Un glas prelung de clopot
Ce moare 'n zări.

Susurul unui șipot
Și cântul într'un crâng,
Al sării tainic clopot —
Mă fac să plâng!

1910.

Viora din Bihor.

Impresii din văzduh

de Aurel Vlaicu

Mi-se cere să scriu un articol. Nu pot să refuz. Cu toate acestea, rog să nu se uite că meșteșugul meu nu e să scriu. Eu știu să sbor. Din pana, ce cu sila mi-se pune azi în mână, eu am făcut aripă de înălțare. Să smulg acum din aripă o pană ca să fabric proză? După cât știu eu, o singură aripă poate produce pene de scris bune: aripa de gâscă. Vedeți la ce păcăleli se expune omul nedeprens cu stilul.

„Lumea e curioasă să-ți cunoască impresiile“ — mi-s'a spus. Sunt foarte recunoscător lumii de curiozitatea cu care mă onorează. Mărturisesc însă că aș fi preferat ca lumea să se intereseze mai mult de sborurile mele decât de proza mea, care, desigur, trebuie să fie foarte plicticoasă. Dar, să nu acuz pe nimeni. Și, mai ales să nu uităm că trăim într'o vreme când publicului îi place să petreacă văzând câni cari vorbesc, oameni cari latră și aviatori cari scriu. Prin urmare să scriu.

Ce să spui? Cyrano de Bergerac, care n'a sburat nici-odată, descrie admirabil sborul său în-

tre lună și pământ. Înțelegeți, prin urmare, de ce mi-e frică mie că nu voi izbucni să interesez de fel cu impresiile mele pe cetitorii „Flacărei“. Trebuie să fi avut norocul de a nu fi sburat nici-odată ca să poți descrie frumos un sbor!...

J'arrive, — excuse-moi — par la dernière trombe,
Je suis un peu couvert d'éther. J'ai voyagé!
J'ai les yeux tout remplis de poudre d'astres. J'ai
Aux éperons, encor, quelques poils de planète!
Tenez, sur mon pourpoint un cheveu de comète!...

Așa pretinde Cyrano de Bergerac că s'a în-tors din fantastica sa călătorie în lună. Eu, deși am izbutit să mă ridic chiar până la o mie de metri cu aparatul meu, mărturisesc că nici-odată nu m'am coborât acoperit de eter, cu ochii plini de praf de stele, pe ghetă cu puf de planetă sau pe haine cu păr de cometă. Și nici calea lactee nu mi-a stropit nici-odată bluza cu laptele care-o... pavează.

În schimb, au încercat de atâtea ori să mă stropească alții cu noroiul pământean al răutății lor. Dar să nu vorbim de năcazuri. Datoria noastră este să planăm de-asupra micimilor omenești. Și-această datorie trebuie să și-o îndeplinească cu atât mai mult aviatorii.

Menirea lor nu e să planeze?

Impresia cea mai puternică am simțit-o când am sburat pentru prima oară la Bințiți în Ardeal. Blériot încă nu trecuse canalul mânecei. Primul meu aparat era tot din lemn și n'avea motor. Am legat trei cai de el, trei flăcăi au prins a pocni din bice, și aparatul s'a ridicat la vre-o 15 metri înălțime, după ce a alergat câțiva kilometri pe pământ.

De-atunci, de câte ori mă sui în aparat, sbornăiala motorului mi-aduce aminte de aeroplanul fără motor, și dinaintea ochilor, fascinat de nemărginirea văzduhului, îmi răsar cei trei flăcăi chiuind și pocnind cu foc din bice.

Bucuria cea mai mare însă am simțit-o când am sburat pentru prima oară la Cotroceni. Nu m'am ridicat atunci mai sus de 4 metri. Cu toate acestea, nici Alpii nu mi-i închipuiam mai înalți, ca înălțimea la care mă ridicasem eu. Fiindcă 4 metri, erau atunci pentru mine un record formidabil, un record care îmi consacra mașina. Sburasem și asta era principalul.

Mă menținusem sigur în aer, făcusem evoluțiuni neșovăelnice. Publicul care era de față m'a aplaudat cu entuziasm. Iar eu, după ce m'am coborât, eram ca și beat de bucuria fără margini a izbândei. Începusem să mă dau peste cap pe câmp de fericire.

Cei din jurul meu ziceau c'am înnebunit.

Și eram, în adevăr, nebun de entuziasm și mulțumire.

De altfel, este în adevăr de mirat cum omul nu înnebunește când sboară. Mă ridic. Și un gol parcă se face deodată în toată ființa, — ca și cum m'aș ridica foarte repede cu un ascensor. Casele, drumurile, plantațiile prind să alerge nebunește în urma mea, să se depărteze din ce în ce, să se micșoreze, să devie tot mai puțin clare. Până la o sută de metri, am impresia, că sbor cu un tren fulger, pe un drum fără șine, peste lucruri și oameni. E înălțimea favorită la care-mi place să sbor.

La o sută de metri nemărginirea văzduhului nu mă neliniștește, alergarea nebună a lucrurilor

facă cu cel puțin trei zile înainte de ziua concertului.

Prețurile de intrare și suprasolvirile se pot trimite pe adresa președintelui societății: dr. Moise Ienaiu, profesor.

Inceputul la 8 ore seara.

Damele sunt rugate a se prezenta în costum național.

Aviatorul Aurel Vlaicu, a făcut vineri după prânz o plimbare cu aeroplanul în spre Oltenița.

D-sa a plecat din București la orele 3 d. a. și a aterizat după 40 minute în comuna Stancea, situată la 18 km. în dreapta Olteniței.

Distanța între București și Stancea pe valea Dâmboviței este de vre-o 65 km., astfel că viteza atinsă de aparat este de peste 85 km.

La Stancea aviatorul Vlaicu a fost întâmpinat de tot satul, care se adunase în jurul aparatului său.

Preotul, dascălul și un soldat care se afla acolo, l-au ajutat apoi să-și pue motorul în mișcare. Inginerul Vlaicu s'a întors în București la ora 5 și 15 minute. Necunoscând destul de bine drumul, Vlaicu a luat drumul greșit și din cauza ceței n'a putut să revie în drumul cel mai potrivit. Cu toate acestea după un ocol în jurul Bucureștilor a regăsit câmpul dela Cotroceni unde a aterizat.

Noul neînțelegeri între regele Petru și conjurați. Se zvoneste, că între regele Petru al Serbiei și conjurați ar fi izbucnit noul neînțelegeri.

Destăinuirile lui Novakovici au contribuit mult la izbucnirea acestora. În urma acestor destăinuirii conjurații au devenit mai îndrăzneți și au început să formuleze pretențiuni pe cari regele refuză însă să le ia în seamă.

Una din nouile cereri ale conjuraților este și aceea, ca regele să trimeată pe principele moștenitor Alexandru în străinătate pentru studii, sau cel puțin să însărcineze cu educația lui profesori străini.

Regele însă a hotărât să educă pe principele moștenitor exclusiv cu profesori sârbi.

Primul-ministru Milovanovici a primit însărcinarea de-a instrui pe principele moștenitor în științele diplomatice.

Manifestațiuni contra Habsburgilor în Viena. Radicalii austriaci au convocat pe ieri d. a. o adunare poporală în aula primăriei din Viena.

Chestiunile de căpetenie din programul adunării erau: universitatea italiană și școlile cehilor. Discuțiunile au fost foarte agitate. Deputatul Wedra vorbind despre școlile cehilor a spus, că *dinastia habsburgică va slaviza complet Austria*. M. Sa nici acum n'a sancționat legea Koliskon, care nu permite în Austria-de-jos decât școli cu limbă de propunere germană, a dăruit însă școlilor cehe 500 coroane.

În momentul acesta strigăte puternice de: *Jos Habsburgii! Trăiască Hohenzollernii!* au erupt în sală. Strigătele s'au reînnoit în timpul vorbirii d-rului Poldaf. La sfârșit cineva a strigat: *Să mergem la Burg!* Mulțimea a plecat spre Burg, dar a fost împedată de jandarmi și astfel s'a împrăștiat.

Ședința Sinodului. Sâmbătă dimineață a avut loc a doua ședință a Sinodului din România din această sesiune.

Au luat parte toți înalții prelați, d. C. Arion, ministrul cultelor și instrucțiunii publice și d. D. Boroianu, administratorul casei bisericești.

Ședința s'a deschis la orele 10 și a fost prezidată de mitropolitul Pimen al Moldovei.

În această ședință nu s'a luat în discuție protestul episcopului de Roman.

După citirea sumarului ședinței trecute, de către arhiepiscopul Calist Botoșăneanu, se aduce în discuție chestiunea construirea unei biserici române la Erusalim. Se știe că un comitet instituit a strâns o sumă de bani care să servească la ridicarea bisericești.

Acel comitet a anunțat Sinodului printr'o adresă că a intrat în tratative pentru cumpărarea unui teren și că va mai fi nevoie de suma de 8.200 lei.

Sinodul a hotărât ca această chestiune să se mai discute într'o ședință viitoare.

Chestiunea a doua care a fost luată în discuție și care va forma de acum înainte obiectul principal al discuțiunilor în Sinod, a fost modificarea legii sinodale.

În ultima ședință din sesiunea trecută, când s'a hotărât modificarea legii, s'a instituit o comisiune compusă din episcopii Nifon al Dunărei de Jos, Ghenadie al Râmnicului și Timuș al Argeșului, care să întocmească proiectul pentru modificarea legii.

Comisiunea a terminat proiectul și la depus astăzi pe biroul Sinodului.

Episcopul Nifon al Dunărei-de-Jos a dat citire în întregime proiectului.

Modificarea legii s'a făcut în sensul vederilor episcopului.

Astfel articolul 21 din legea consistoriului, în jurul căruia s'a făcut multă discuție, articol prin care se dedea dreptul consistorului de-a judeca episcopii și mitropoliții pentru abateri disciplinare, a fost cu totul desființat.

După ce s'a terminat cu citirea proiectului, d. ministru Arion, l-a cerut să-l studieze și d-sa.

Discuțiunea asupra modificărilor propuse se va face în ședința viitoare care va avea loc miercuri, la orele 9 dimineața.

Ședința s'a ridicat la orele 12 a. m.

Un dar a lui Carnegie. Din Newyork vine știrea, că miliardarul american Andre Carnegie a dăruit 25 milioane de dolari pentru scopuri culturale și educative în Statele-Unite.

Distincția unui profesor român. Ziarele pariziene anunță, că academia de medicină din Paris a ales ca corespondent, cu aproape unanimitate de voturi pe d. profesor *dr. Marinescu*.

„Le Temps”, semnalând această alegere, adaugă: „D. Marinescu, profesor la facultatea de medicină din București, e autorul unor lucrări foarte prețuite asupra boalelor nervoase și al unor excelente studii privitoare la fiziologie”.

Concurs. Comitetul societății bisericești gr.-or. române din Viena deschide concurs pentru ocuparea unui post de funcționar însărcinat cu conducerea agendelor de secretar și casier. Condițiunile: Cunoașterea perfectă a limbii rom. și germ. Contabilitatea simplă. Retribuțiune lunară 100—150 cor. Se prefer persoane, cari dispun și de alte venituri. Pentru comitet: *Dr. A. Popovici*, secretar. *Alexandru Lupu General*, președinte.

O alianță austro-bulgară. Ziarul „Avanti” din Milano publică o corespondență din Sofia în care se spune, că în Bulgaria începe să prindă teren un nou curent, care cere alianță cu Austria, sub motivul că ambele țări au interese comune.

Scopul acestei alianțe este, ca Bulgaria să capete libertatea de acțiune, deoarece, deși România e legată printr'o convenție cu Turcia ca să între în Bulgaria, dacă aceasta ar ataca imperiul turcesc, România totuși ar rămânea liniștită dacă i-ar cere Austria.

Pentru a obține o alianță cu Austria, zisul curent bulgar cere sacrificarea Serbiei, tolerând ca aceasta să fie ocupată de Austria și prefăcută în provincie austriacă.

Camera otomană și cruzimile italienilor. În camera otomană, ministrul de externe a răspuns interpelării privitoare la atrocitățile făcute de italieni la Tripolis și a declarat că aceste știri îngrozitoare au fost confirmate prin informațiunile oficiale, cari au fost primite mai pe urmă.

Poarta a adresat în ziua de 1 noiembrie o

protestare către puteri, privitoare la atrocitățile comise de soldații italieni la Tripolis și care vor lăsa o pată indelebilă în istoria acestei țări.

Poarta a mai adresat o altă protestare statelor semnatare ale actului dela Haga și se speră că acest demers va fi bine primit și că se va pune capăt măcelului care a pricinuit o atât de mare mișcare în întreaga lume civilizată.

În orice caz, vom apăra până la ultimul om teritoriul nostru a spus ministrul de externe, la aplauzele deputaților.

Camera a găsit explicațiunile ministrului satisfăcătoare.

Deputatul Hodja Said a cerut Porței expulzarea tuturor italienilor din imperiu.

Un incident sgomotos se produce când generalul Ismail Hakki învinuște pe Mahmud Șefket de a fi violat secretul unei conversații private, relative la Kiamil pașa. Oratorul mai declară că opiniunea publică e în contra ministrului de războiu din cauza politicii sale germano-filă.

Mahmud Șefket spune atunci: nu sunt pentru o politică germano-filă, dar nu cred că mântuirea țării se găsește într'o politică anglo-filă.

Se produce atunci un mare sgomot: mulți deputați protestează în mod violent, alții se reped lângă Mahmud Șefket și-l opresc să mai continue. Intervenirea ministrului de externe pune capăt incidentului.

Apoi marele vizir face un cald elogiu ministrului de războiu, care zice el, a salvat țara în 1909 și nu s'a gândit niciodată să violeze constituția.

Oratorul mai spune: multe puteri doresc ca Turcia să aibă un guvern tare și noi ne slăbim și ne acuzăm unul pe altul.

Marele vizir apără acțiunea curții marțiale și conchide că iutragă camera e convinsă că constituția trebuie respectată. Deoarece fără ea țara turcească e pierdută.

Președintele consiliului sfătuește ca toți deputații să-și păstreze calmul cel mai desăvârșit în situația actuală atât de delicată.

Un curios verdict al juraților din Gorj. Din T.-Jiu se anunță următoarele:

În oraș se discută cu apringere faptul achitării unui criminal, de cătră curtea cu juri.

Procesul s'a judecat sâmbătă.

E vorba de o crimă făptuită de Nicolae R. Ghidiu, din Ciocadia, care cu o lovitură de săcură a omorât pe consăteanul său Ioan Gruia.

În fața curții, criminalul fiind întrebat, dacă a săvârșit crima, a recunoscut-o; chiar avocatii săi, d-nii Titu Frumușanu, V. D. Hortopan și Gr. N. Junian, în pledoariile lor au arătat vinovăția lui Ghidiu, cerând însă circumstanțe atenuante.

Jurații, după deliberare, au pronunțat un verdict negativ, achitând pe criminal, în murmurele publicului ce umpleau sala.

A fost mișcător momentul, când d. Radian, președintele curții, anunțând verdictul, s'a adresat astfel acuzatului:

— *Având în vedere verdictul domnilor jurați care este negativ, curtea te achită.*

„*Mergi în satul tău, băete, mai omoară 2—3 oameni, căci se vor mai găsi, poate domni jurați, cari să te achite.*”

Și astfel criminalul Ghidiu care a mai fost adus înaintea justiției pentru fapte de asemenea natură, a fost pus în libertate.

Aviz! Fiecare român de bine, care are lipsă de mașini agricole, motoare cu benzină, ferării, arme, etc., să cerceteze firma românească *Frații Burza din Arad*, (Borosbényi-tér). Sprijiniți pe Români!

Nou! Atragem atențiunea on. cetitori asupra usuratului lui *Igaz Sándor*, care și-a deschis cea mai mare prăvălie de giuvaerice în Arad, Piața Andrassy (Palat. Minorităților), unde se pot cumpăra cele mai bune oroloage de buzunar, serviciiuri, etc.

Dr. ȘTEFAN TAMAȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

ECONOMIE-FINANTE**Banca austro-ungară**

(Oesterreichisch-Ungarische Bank — Osztrák-Magyar bank)

de Gavril Todică

Sistemul american.

Sistemul băncilor de emisiune din America de nord se întemeiază pe legea din 1862, numită National-Bank-Act. Dispozițiile legii se pot cuprinde în următoarele:

Bănci naționale de emisiune se pot înființa numai în invoirea congresului. Societatea, care cere concesiune, trebuie să aibă un capital de cel puțin 50.000 dolari, în orașe cu mai puțin de 50.000 locuitori;

200.000 dolari, în orașe cu peste 50.000 locuitori.

Acoperirea constă, în parte covârșitoare, din efecte de stat, ce le primește controlorul emisiunii de bilete (Comptroller of Currency) și în schimbul cărora poate emite bancnote până la 90%, respective 60%, având a se îngriji, până la 25% și de rezervă de note.

În America domnind libertatea de bănci, lipsește forța centralizatoare, care e o urmare a monopolului de bănci naționale. Lipsa politicii de bănci unitate se simțeste cu deosebire în timpuri de crize. Legătura laxă, ce există în timpuri normale între bănci, se curmă îndată ce groaza de criză își arată capul.

Atacurile îndreptate contra sistemului actual de bănci naționale, pretind reforma sistemului de acoperire și o politică de bancă centrală. Acoperirea constatătoare din efecte face rigidă emisiunea. Băncile nu se pot acomoda cererilor din partea producției și comerțului. Dacă în o țară crește cererea de bancnote și circulația acestora nu e satisfăcătoare: băncile locale sunt nevoite să cumpere alte efecte de stat, ori să ia cu împrumut aur dela alte bănci. Dîu rigiditatea emisiunii urmează scumpetea creditului. Iată cauza, pentru care în Statele-Unite banii sunt mai scumpi decât în Europa. Abia New-York face excepție. Taxa urcată a scontului îngreunează producția industriei și exportul negustorului. „De câte lucruri nu ar fi capabil fabricantul, ori exportorul american, dacă i-ar sta la îndemână acel credit ieftin, ce-l oferă de exemplu Banca Franței clienților săi, adevăți ani de-arândul numai câte cu 3 la sută!” (Connaut).

În repartizarea rațională a capitalului au misiune specială *sucursalele*, fiind deci membre cu funcțiune importantă în organismul băncilor de emisiune.

În Statele-Unite se află peste 7000 bănci naționale, funcționând separat fiecare, fără drept de a înființa sucursale. Câte-o bancă satisface, prin urmare, trebuințele alor 13.000 oameni. În Canada sunt numai 30 bănci de emisiune, dar numărul sucursalelor fiind 504, pe câte-o bancă se vin numai 3000 locuitori. Organizarea sucursalelor fiind totdeauna mai puțin costisitoare decât a băncilor independente, institutiile canadiene satisfac cu mai puține cheltuieli trebuințele publicului, decât băncile Uniunii.

Dar defectul principal al sistemului american e, că nu permite a se acumula rezerve puternice. Se afirmă, cu drept cuvânt, că numai lipsa de concentrare a rezervelor în mâni puternice a provocat deruta din 1907.

Politica de concentrare a rezervelor se poate asemăna cu tactica de luptă alui Napoleon, care concentrându-și în câte-un punct toate forțele, ajungea totdeauna în *preponderanță relativă* față de dușman. Astfel se luptă băncile europene de emisiune. Tactica americanilor se aseamănă însă cu tactica acelor beligeranți, cari își respiră uniform forțele de-alungul întregii linii de luptă. Sunt prezenți pretutindeni, dar pretutindeni sunt slabi.

Dacă tendințele de reformă a sistemului și-au aflat răsunet viu, mai ales în urma groasnicei crize din 1907, menținerea stărei actuale, cu bănci independente, încă își are aderenții săi, cari împedecă tendințele de reformă, încât nu se prevăd în grabă zorile unei schimbări.

Ultima oră*In pragul unor mari lupte navale.*

Chiasso. — Corespondentul de aci al ziarului „Avanti” primește știrea din Venetia, că în curând trei diviziuni a flotei italiene vor pleca spre marea Egeică. Prima divizie sub comanda principelui de Abruzzo, constă din două vase de războiu și patru corvete torpiloare. Forța aceasta armată se va posta între Cerigo și insula Candia. Divizia a doua, sub comanda amiralului Aubry, constă din 9 vase de războiu și trei corvete submarine. Divizia aceasta va posta în jurul insulei Lemnos și ea va avea să ia lupta cu flota turcească. Divizia a treia a și plecat din Venetia spre Lemnos. Vasele acestea transportă la Mythilene, Chios și Rhodos trupe din Venetia și Padua.

Vasele turcești.

Atena. — Căpitanul vasului grecesc „Leonida”, care s'a întors ieri de pe marea Egeică la Atena spune, că pe marea Egeică a văzut 5 vase și trei torpiloare turcești. Flota aceasta va lua lupta cu flota italiană.

Austro-Ungaria și războiul.

Viena. — Știrile despre plecarea flotei italiene pe marea Egeică au pricinuit mare senzație la ambasadele din Viena și Berlin. Conte *Aehrenthal* a raportat deja M. Sale monarhului despre încercătura primejdioasă ce se va desfășura aci și el totodată a avut confătuiri și cu prințul *Avarna*, mare ambasador italian la Viena. Din loc competent italian se asigură, că între orice împrejurări flota italiană va încunjura totul, ce ar atinge interesele vre-unei aliate europene. Explicația aceasta a Italiei nu a mulțumit însă nici pe Austro-Ungaria, nici pe Germania. Amândouă puterile acestei planuiesc un protest contra acțiunii europene a flotei italiene.

Turcii se înarmează febril pentru orice eventualitate. După o telegramă din Constantinopol în zilele din urmă între rezerviștii de pe insula Lemnos s'au împărțit arme iar autoritățile de aci sunt gata pentru a înarma întreagă populația. S'au luat dispoziții de apărare și pe celelalte insule ale Arhipelagului.

Bibliografie

—x—

A apărut:

„Cultura Creștină”, revista profesorilor de teologie din Blaj, numărul 17. cu următorul sumar: dr. Ioan Coltor: Să avem și noi un sfânt. Zenove Păclisan: Legăturile românilor ardeleni cu reformațiunea în veacul al XVI. și XVII-lea. (II). dr. Ioan Sâmpălean: Publicarea procesului în cauzele matrimoniale vinculari. Petru Suci: Amintiri despre noi în trei cărți vechi de geografie-statistică. Virgil Pop: La unirea bisericilor. (II). Cronică: Invățătorii din arhidieceza Blajului; Misiuni sacre populare; Impotriva alcoolului; Baronul Bărkócy; Purtarea poporului nostru în 1848 și 1911; Un răspuns. Cărți și reviste: „Convorbiri literare”; „Flacăra”; „Alkotmány”. Telefon.

POȘTA REDACȚIEI.

I. Del-B. Inconsecvență este numai când ziarul însuși s'ar fi pronunțat pentru, odată, și contra altădată. În „Vieța Românească” în același număr un cititor coboară pe post și revista îl ridică, — dându-se deplină libertate în materie literară, precum s'a făcut și la noi. Cititorii văd diversele păreri asupra unei cărți și citind cartea, admit pe cea bună. De altfel corespondentul nostru nici nu s'a gândit să facă o critică, ci o manifestare proprie de simpatie. Lucrul însă e destul de simplu, și nu ne miră că sunt și oameni cari nu-l pot pricepe. De când lumea au fost și vor fi.

X. Y. B. Se vor publica, la rând. Oricând aveți ceva nou trimiteți, și îngrijiți cât mai bine de talentul d-voastră.

I. de L. Scrieți mai mult și publicați mai târziu.
T. Giu. Purc. Sunt lucruri, cari ating susceptibilități și provoacă discordie. Om al păcii, bucură-te de ea, căci însuși spui: „discordia maximae res dilabuntur”.

Un raport așa de lung nu putem publica, căci mai sunt multe alegeri congresuale și sinodale, ș'apoi trebuie să măsurăm cu aceeași măsură. Mulțumim.

A. T. Pănciova. „Fără titlu” nu se poate publica. Celalalt a trecut la „Poporul Român”.

Redactor responsabil: Atanasie Hălmăgian.

A apărut:

„ȘTII ROMÂNEȘTE?”

de Ion Gorun.

Acest volum, foarte folositor tuturor, costă 1 cor. 35 fl. La comanda dela 5 exemplare în sus se va socoti numai 1 cor. de exemplar; librăriilor se trimit și în comision. Cererile să se adreseze autorului, București, Str. Zece Mai, 3.

Dr. DUMITRU POPA

Medic universal. Fost medic de clinică și spital.

Specialist în morburile interne, de femei, de copii și de urechi.

— ARAD —

Și-a transpus locuința în strada Deák Ferenc Nr. 35. (Librăria diecezană).

Consultațiuni: 8—10 ore a. m. și 2—4 ore p. m.

„PIANA“**PÉNZ- ÉS HITELINTÉZET RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG ALSÓPIÁN****Meghívó.**

Van szerencsénk a „Piana” pénz- és hitelintézet részvény-társaságnak 1911. november hó 20-án d. e. 9 órakor Alsópián községben a gör. kel. ellemi népiskolai nagyteremben tartandó

alakuló közgyűlésére

meghívni.

TÁRGYSOROZAT:

1. Az alaptőkének kellő aláírás és befizetés által történt biztosításának-megállapítása.
2. Határozat a társaság megalakulása felett.
3. Az alapszabályok megállapítása.
4. Az igazgatósági tagok megválasztása.
5. A felügyelő bizottsági tagok megválasztása.
6. Az alapító tagok felmentése.

Alólírott alapító tagok kéri az összes részvényaláírókat, hogy ezáltal magukat meghívottaknak tekintsék.

Alsópián, 1911. évi október hó 31-én.

I. A. Bena, Savu Sabin.
Florea Savu, Timar Mafteiu,
Popa Ioan, Todoran Melinton,
Cosma Alexandru, Solomon Nicolae.

Un candidat cu praxă,

află aplicare momentană în cancelaria avocatului

Dr. Nestor Porumb,
în Biserica-albă.

Un practicant ori scriitor notarial

află imediat aplicare în cancelaria comunală din Gurarăului, pe lângă condițiuni favorabile.

Aurel Decei,
prim notar.

(Guraró, Szeben megye).

Sunt recunoscute de calitatea cea mai bună

G H E T E L E

pentru domni, doamne și copii, pregătite în atelierul propriu al „Asociațiunii călătorilor Aradani” și se pot procura cu prețurile cele mai moderate.

Director: IUSTIN OLAR.

A R A D, Szabadság-tér Nr. 14.
(Filiale în PISCHI și CERMEI).

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte
recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,
(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai
mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de
cumpărat. **Telefon 438.**

ASSAEL Telef: 835
IACOB ȘI FIUL

Arad, drumul Radna 23.

Fabrică de mașini, motoare,
instrumente și mașini agri-
cole. Lifturi de povară. — Pla-
nuri și preliminarare gratuit.

S'a deschis!
prăvălia nouă de giuvaere a lui
IGAZ SÁNDOR

ARAD, piața Andrassy (palatul Minorităților).

Asortiment bogat din cele mai
moderne, bijuterii, arginterii și oro-
loage extra-fine. Apartament deo-
sebit pentru articlile de argint-china.

Prețuri moderate!

(Fiți atenți la firmă).

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică
împreună cu becuri, execută și
furnizează prompt sub cele mai
favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încre-
derea subscrierului și va fi pe
deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai
moderate dela firma

KOCH DÁNIEL

intreprindere de instalare a sonerilor și te-
lefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Magazinul electrotehnic al lui

Kalmár József

Arad, str. Salac Nr. 2.

Telefon: 242.

Montează motoare electrice
pentru industriași, instalează
lumina electrică cu prețurile
cele mai moderate, etc. etc.

Grill Károly

lăcătuș-tehnic, mașinist.
Világos. (Casa proprie.)

Primește orice comande de speciali-
tate, d. ex.: părți trebuincioase la edi-
ficii, garduri de fier și gratii de mor-
minte. — Cuptoare, modelul cel mai
nou de cea mai bună execuție. —
Cumpene, greutăți, mașini economice.

**Stropitoare de vie se capătă și
se reparază cu pricepere. Cu
plăcere dau planuri și proiect
de spese.**

Cassa de păstrare (reuniune) Săliște.

Primește depuneri spre fructificare fără
anunț cu 4 procente, pe lângă anunț cu
4 procente și jum. la sută — iar depu-
neri mai mari cu 5 procente. Depuneri
și ridicări se pot face și prin Cassa de
păstrare postală. Darea de camete o plă-
tește institutul. Acordă împrumuturi: pe
cambii, pe ipotecă replătibile în rate sau
în anuități, pe obligațiuni cu caventi, ca
credite de Cont-curent pe lângă asigurare
hipotecară sau de valoare (acții și efecte
publice). Dobânda variază între 8 procente
și 6 procente la sută, după mărimea îm-
prumutului și asigurarea oferită. Schimbă,
adecă cumpără și vinde, orice fel de
monede streine cu, cursul zilei.

Direcțiunea.

Au sosit cele mai frumoase și
mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

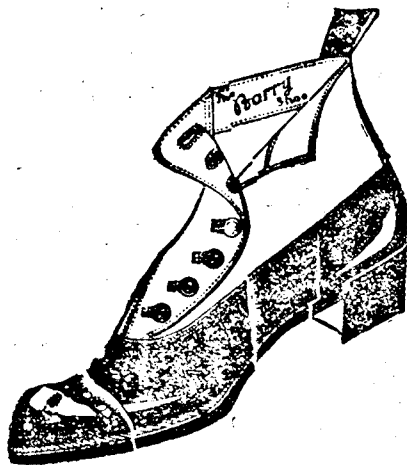
cu renume mondial, se capătă în
culoare galbină și neagră cu 16
coroane 50 fleri exclusiv la mine.

Weinberger János

prăvălie de ghete de rangul I-ii.

Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Coman lele din provincă se
execută încă în aceeași zi.

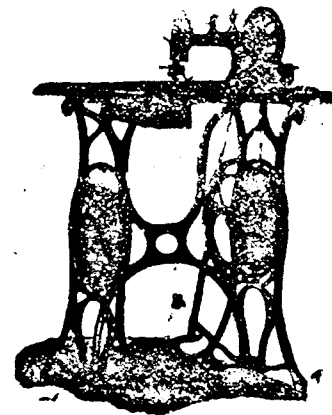
25 (11)

Cele mai bune mașini de cusut

se capătă pe lângă solvire favorabilă
în rate la firma

Kalenda János

Nagyvárad, lângă biserica „Holdas“.

Tot acolo: Mare alegere în arme
de vânat și revolve, precum gra-
mofoane și părți necesare.

Telefon — (în tot comitatul) — Nr. 245.

Singurul institut de asigurare ardelean
„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 5.
 Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,
 pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

Asigurări asupra vieții
 (pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantagii deosebite), pe **cazul morții și cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.**

Asigurări de accidente corporale,
 contra infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910.	K.	5,003.540-78
Capitale asigurate pe viață achitate	"	4,834.801-12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910 (foc	"	119,830.992-—
(viață	"	11,020.266-—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	"	2,204.317-—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

Fondat în anul 1885.

Fondat în anul 1885.

„TIMIȘANA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN TIMIȘOARA.

Centrala: Timișoara-centru (Belváros) Piața Balázs-tér Nrul 1 (Palatul Mocsonyi).

Filialele: :: Buziaș, — Recaș, — Ciocova, — Deta. ::

Capital propriu 1,500.000 cor. Depuneri 5,000.000 cor.

Telefon: Centrala, Direcțiunea: Nrul 510. :: :: Contabilitatea: Nrul 1149.

„ Filiala Buziaș Nrul 10. Filiala Recaș Nrul 14. Filiala Ciocova Nrul 16. Filiala Deta Nrul 26.

Depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libel. Administreează depuneri cu case de economizare.

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse 4 și jumătate și 5 procente interese, fără nici o detragere.

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

Depuneri până la 10.000 cor., după starea casei se plătesc și fără abdicere.

Escomptează cambii și acordă credite cambiale cu acoperire ipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

Acordă împrumuturi ipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.

Atelierul tipografic al ziarului „Românul“ și a foii populare a partidului național român din Ungaria, „Poporul Român“.

serviciul cultural al neamului, stând la dispoziția comitetului nostru național. Provăzută cu aranjament tehnic modern, care îi dă putința să execute lucrări alese și artistice în ale tipografiei.

Anunță cu adânc respect o-noratului public românesc întrarea sa în activitate, în

stând la dispoziția comitetului nostru național. Provăzută cu aranjament tehnic modern, care îi dă putința să execute lucrări alese și artistice în ale tipografiei.

Nr. telefonului 604.

Nr. telefonului 604.

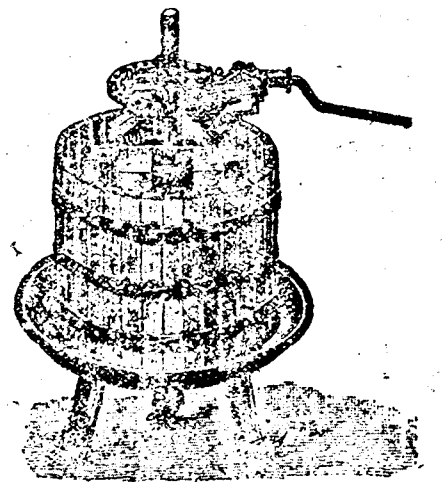
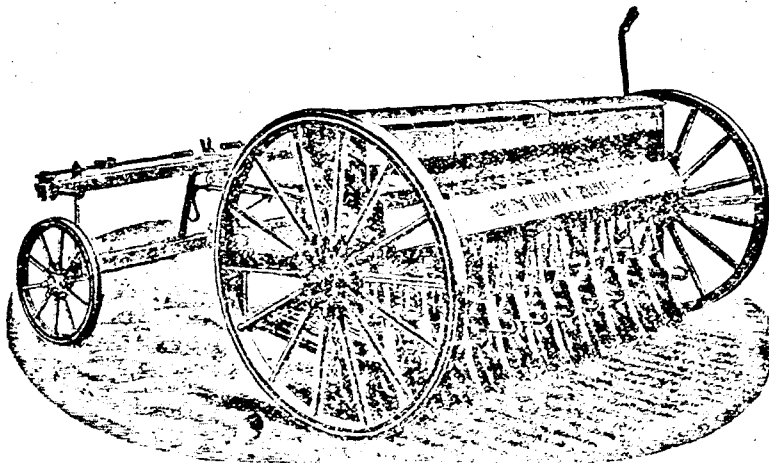
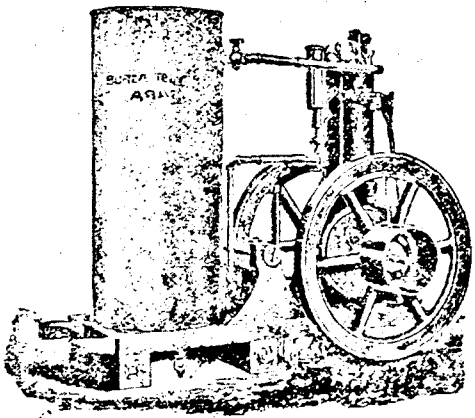
FRĂȚII BURZA

Cea mai mare firmă românească din Ungaria.

== **Arad, Boros Béni-tér Nr. 1.** ==

(Casa proprie).

Recomandă magazinul lor bogat asortat de **ferării, arme** și tot felul de **mașini agricole, motoare cu benzin și oleiu brut** cu prețurile cele mai moderate și pe lângă plătire în rate.

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucuros, eventual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața locului pe spesele noastre. Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.